ગુજરાતના લોક નૃત્યો :

1.	સૌરાષ્ટ્રનું ટિપ્પણી નૃત્ય	ચોરવાડની કોળી બહેનોનું શ્રમહારી નૃત્ય, તેમજ ખારવણ બહેનોનું નૃત્ય.
2.	જાગ નૃત્ય	જ્વારાને બાજોઠ પર રાખી માથે મૂકીને જનોઈ, શ્રીમંત કે નવરાત્રિ પ્રસંગે કરવામાં આવતું નૃત્ય.
3.	દાંડિયા રાસ	સૌરાષ્ટ્રના પુરુષો અને ખાસ કરીને મેર પુરુષોનું નૃત્ય.
4.	ગોફ ગુંથન રાસ	સૌરાષ્ટ્રના કોળી અને કણબીઓનું નૃત્ય જેમાં નૃત્ય સાથે રંગીન દોરીની મનોહર ગૂંથણી ભરાય છે અને ઉકેલાય છે.
5.	રાસડા	ધાર્મિક અને સામાજિક પ્રસંગોમાં સૌરાષ્ટ્રના પુરુષો દ્વારા કરાતું નૃત્ય.
6.	તલવાર રાસ	સૌરાષ્ટ્રની શૂરવીર કોમો હાથમાં તલવાર અને ઢાલ લઈને જે નૃત્ય કરે તે
7.	ગરબો	નવરાત્રિ દરમિયાન માતાજીની ઉપાસના માટે સ્ત્રીઓ દ્વારા થતું નૃત્યગાન, સંઘ નૃત્ય, કોઈકવાર પુરુષો જોડાય છે.
8.	ગરબી	ગરબી માટે ભાગે પુરુષો દ્વારા થતું સંઘ નૃત્ય છે.
9.	પઢારોનું મંજીરા નૃત્ય	ભાલ-નળકાંઠાના પઢારો દ્વારા મંજીરાનો સુભગ તાલમેળ સાથે કરાતું સંઘનૃત્ય.
10.	હીંચ નૃત્ય	ભાલ પ્રદેશ અને કાઠિયાવાડમાં ગાગર હીંચ નૃત્ય પ્રચલિત છે. લગ્ન પ્રસંગે ઢોલને તાલે હીંચ નૃત્ય થાય છે. હાથમાં થાળી કે ઘડો લઈને પણ હીંચ નૃત્ય કરવામાં આવે છે.
11.	ભરવાડોના ડોકા અને હુડા રાસ	સૌરાષ્ટ્રના ભરવાડો હાથમાં પરોણા કે પરોણીઓ લઈને ડોક રાસ કરે જ્યારે હુડા રાસમાં ભરવાડ અને ભરવાડણો ઢોલના તાલે સામસામા હાથના તાલ અને પગના ઠેકા વડે સંઘ્ નૃત્ય કરે છે.
12.	ઠાગા નૃત્ય	ઉત્તર ગુજરાતના ઠાકોરોનું ખાસ કરીને હોળીના તહેવાર નિમિત્તે હાથમાં ધોકા અને તલવારો લઈને કરવામાં આવતું નૃત્ય.
13.	વણઝારાનું હોળી નૃત્ય	ગુજરાતમાં વસતા મારવાડીઓ હોળી વખતે પુરુષ ખભે મોટું મૃદંગ મૂકીને વગાડે છે અને સ્ત્રીઓ હાથમાં રૂમાલ લઈને નૃત્ય કરે છે.
14.	ઢોલો રાણો	ગોહિલવાડ પંથકના કોળીઓ પાક ખળામાં આવે ત્યારે આ નૃત્ય કરે છે.
15.	મરચી નૃત્ય	લગ્ન પ્રસંગે તુરી સમાજની બહેનો તાળી પાડ્યા વગર, હાથની અંગે ચેષ્ટાઓ દ્વારા નૃત્ય કરે છે.
16.	સીદીઓનું ધમાલ નૃત્ય	મૂળ આફ્રિકાની પણ ગુજરાતમાં સ્થાયી થયેલ મુસ્લિમ સીદી લોકો આ નૃત્ય કરે છે મુશીરા (મોટો ઢોલ), ધમાલ (નાની ઢોલકી) અને સ્ત્રીઓનાં વાજિંત્રો 'માયમી સરાં' સાથે આ નૃત્ય કરવામાં આવે છે.
17.	વણઝારાનું બેડાં નૃત્ય	વણઝારી બહેનો માથે સાત-સાત બેડાં લઈને નૃત્ય કરે છે.
18.	મેરાયો નૃત્ય	બનાસકાંઠાના ઠાકોરોનું લોકનૃત્ય છે.
19.	રૂમાલ નૃત્ય	મહેસાણા જિલ્લાના ઠાકોર હોળી તથા મેળાના પ્રસંગે હાથમાં રૂમાલ લઈને નૃત્ય કરે છે.
20.	હાલી નૃત્ય	સુરત જિલ્લાના દુબળા આદિવાસીઓનું લોકનૃત્ય છે.
21.	ઘેરિયા નૃત્ય	દક્ષિણ ગુજરાતના દુબળા આદિવાસીઓનું લોકનૃત્ય છે.
22.	પંચમહાલના ભીલોનું યુદ્ધ નૃત્ય	પંચમહાલના ભીલ જાતિના આદિવાસીઓ તીરકાંમઠાં, ભાલા વગેરે હથિયારો સાથે રાખી ચિચિયારી પાડીને નૃત્ય કરે છે.
23.	આલેણી-હાલેણી નૃત્ય	વડોદરા જિલ્લાના તડવી જાતિની આદિવાસી કન્યાઓનું ઋતુ નૃત્ય છે.
24.	ડાંગ જિલ્લાના આદિવાસીઓનું 'ચાળો'નૃત્ય	ડાંગ જિલ્લાના આદિવાસીઓનું ડાંગી નૃત્ય 'ચાળો' તરીકે ઓળખાય છે.
25.	શિકાર નૃત્ય	ધરમપુર વિસ્તારના આદિવાસીઓ તીરકામઠું અને ભાલા લઈને શિકારે જતા હોય તેમ દેકારા-પડકારા કરીને શિકાર-નૃત્ય કરે છે.
26.	આદિવાસીઓનું તલવાર નૃત્ય	દાહોદ વિસ્તારના આદિવાસી પુરુષો માથે ધોળો ફેંટો બાંધી, શરીરે કાળા કબજા પહેરી, બુકાની બાંધી તલવાર લઈને નૃત્ય કરે છે.
27.	માંડવા નૃત્ય	વડોદરા જિલ્લાના તડવી આદિવાસીઓનું લોકનૃત્ય છે.
28.	હળપતિઓનું તૂર-નૃત્ય	દક્ષિણ ગુજરાતના હળપિત આદિવાસીઓ લગ્ન કે હોળીના ઉત્સવ પ્રસંગે સાથે લાકડીના દંડીકા વડે કાંસાની થાળી વગાડીને નૃત્ય કરે છે.
29.	ડુંગરદેવ નૃત્ય	ડાંગના આદિવાસીઓનું લોકનૃત્ય છે.
30.	ચારખી નૃત્ય	પોરબંદર મેર જાતિના લોકોનું નૃત્ય છે.

ANGEL ACADEMY GANDHINAGAR 7575 072 872

ગુજરાતના મેળાઓ :

1.	રવેચીનો મેળો.	રાપર (કચ્છ)
2.	રણોત્સવ,	કચ્છના રણપ્રદેશમાં, મોટે ભાગે ડિસેમ્બરમાં.
3.	જન્માષ્ટમીનો મેળો	દેવભૂમિ દ્વારકા જિલ્લામાં કૃષ્ણજન્મોત્સવ પ્રસંગે મેળો ભરાય છે.
4.	માધવરાયનો મેળો	માધવપુર (જિ. પોરબંદર) ચૈત્ર મહિનામાં ભરાય છે.
5.	ભવનાથનો મેળો-ગિરનાર	જૂનાગઢ જિલ્લામાં શિવરાત્રિના દિવસે મહાવદ તેરસ,સાધુ સંતો અને નાગાબાવાઓનું વિશેષ આકર્ષણ.
6.	ઝુંડનો મેળો	ચોરવાડ (જિ. જૂનાગઢ).
7.	સોમનાથ મેળો	(ગિર સોમનાથ), કાર્તિકી પૂર્ણિમાનો મોટો મેળો ભરાય છે.
8.	ગોપનાથ મહાદેવનો મેળો	ગોપનાથ (જિ. ભાવનગર),શ્રાવણ મહિનાની અમાસે ભરાય છે.
9.	તરણેતરનો મેળો	સુરેન્દ્રનગર જિલ્લામાં ભાદરવા સુદ 4-5-6- ના રોજ ત્રિનેત્રિશ્વર મહાદેવનું મંદિર, સુદર ભરત ભરેલી છત્રીઓ સાથે યોવકો ધૂમતા હોય છે. દાંડિયા-રાસ અને ભજન કાર્તનનું આગવું આકર્ષણ.
10.	દૂધરેજ	સુરેન્દ્રનગર જિલ્લામાં નો અષાઢી બીજનો મેળો.
11.	અંબાજીનો ભાદરવી પૂનમનો મેળો	બનાસકાંઠા જિલ્લામાં દર પૂનમે મેળો ભરાય છે, પરંતુ ભાદરવી પૂનમનું વિશેષ મહત્વ હોય છે.
12.	ચિત્રવિચિત્રનો મેળો	સાબરકાંઠાના ખેડબ્રહ્મા તાલુકાના ગુણભાખરી ગામમાં ભરાતો આદિવાસી મેળો.
13.	શામળાજીનો મેળો	અરવલ્લી જિલ્લામાં દર પૂનમે ભરાય છે, પણ કાર્તિકી પૂર્ણિમાના મેળાનું વિશેષ મહત્વ હોય છે, આદિવાસીઓ મોટી સંખ્યામાં ઊમટી પડે છે.
14.	સિદ્ધપુરનો કાર્તિકી પૂર્ણિમાનો મેળો	પાટણ જિલ્લામાં સરસ્વતી નદીના પટમાં ભરાય છે. ઊંટની લેવેચ માટે પાયે થાય છે.
15.	વરાણાનો લોકમેળો	(જિ. પાટણ), ખોડિયાર મંદિરે, મહાસુદ આઠમના દિવસે.
16.	બહુચરાજીનો ચૈત્રી પૂનમનો મેળો	મહેસાણા જિલ્લામાં દર પૂનમે મેળો ભરાય છે, પરંતુ ચૈત્રી પૂનમનું વિશેષ મહત્વ હોય છે.
17.	શંખલપુર	(જિ. મહેસાણા) ચૈત્રી પૂનમ અને અષાઢી બીજના દિવસે મેળો ભરાય છે.
18.	પાલોદર	(જિ. મહેસાણા) નો મેળો, ચોસઠ જોગણી માતાના મંદિરે, ફાગણ વદ અગિયારસથી તેરસ સુધી ભરાત છે પાક અને વરસાદના વરતરાની આગાહી કરવામાં આવે છે.
19.	ઉત્તરાર્ધ શાસ્ત્રીય નૃત્ય મહોત્સવ,	મોઢેરા (જિ. મહેસાણ),જાન્યુઆરી મહિનામાં.
20.	તાના રીરી	સંગીત મહોત્સવ, વડનગર(જિ. મહેસાણા).
21.	પલ્લીનો મેળો –રૂપાલ (ગાંધીનગર)	આસો સુદ નોમના દિવસે વરદાયિની માતાની પલ્લી નીકળે છે.
22.	વસંતોત્સવ,	સંસ્કૃતિ કુંજ, ગાંધીનગર, ફેબ્રુઆરે મહિનામાં.
23.	વૌઠાનો મેળો (જિ. અમદાવાદ)	કારતકી પૂનમના દિવસે, ગુજરાતનો સૌથી મોટો લોકમેળો, સાત નદીઓનો સંગમ, ગધેડાંની માટે પાયે લેવેચ થાય છે.
24.	આંતરરાષ્ટ્રીય પતંગ મહોત્સવ,	અમદાવાદ, જાન્યુઆરી મહિનામાં.
25.	ફાગવેલ	(જિ. ખેડા), ભાથીજી મંદિરે, કારતક સુદ-એકમના રોજ મોટો મેળો ભરાય છે.
26.	ઉત્કંઠેશ્વર	(જિ. ખેડા) ઉત્કંઠેશ્વર મહાદેવના મંદિરે, તેમજ વાત્રક નદીના પટમાં શિવરાત્રિએ મેળો ભરાય છે.
27.	ડાકોરનો મેળો(જિ. ખેડા)	દર પૂનમે ભરાય છે, પણ ફાગણ પૂર્ણિમા હોળી અને માણેકઠારી પૂનમના મેળાનું વિશેષ મહત્વ હોય છે.
28.	ચૈત્રી સુદ આઠમનો પાવાગઢનો મેળો	પાવાગઢ (જિ. પંચમહાલ)
29.	ગોળ ગધેડાનો મેળો,	જેસવાડા (જિ. દાહોદ)
30.	આમલી અગિયારસનો મેળો	(જિ. દાહોદ)
31.	ભરૂચનો મેઘમેળો-ભરૂચ	શ્રાવણ વદ નોમના મેઘરાજાની છડી ઝુલાવવાનો ઉત્સવ.
32.	શુકલતીર્થનો	કાર્તિકી પૂર્ણિમાનો મેળો- શુકલતીર્થ (જિ. ભરૂચ)
33.	ભાડભૂતનો મેળો,	ભાડભૂતેશ્વર મંદિર, ભરૂચ.
34.	રિખવદેવનો જૈન મેળો	(જિ. ભરૂચ)
35.	ડાંગ દરબાર,	આહવા (જિ. ડાંગ). આદિવાસી નૃત્ય મહોત્સવ, માર્ચ મહિનામાં.
36.	સમર ફેસ્ટિવલ, મોન્સુન ફેસ્ટિવલ,	સાપુતારા ઉનાળામાં, ચોમાસામાં

ANGEL ACADEMY GANDHINAGAR 7575 072 872